

ΤΕΧΝΕΣ

Αφωνοί έμειναν οι ερευνητές του παγκοσμίου φήμης Έλληνα μαθηματικού μπροστά στα πολύτιμα χειρόγραφα - γραμμικού μήκους 2,5 χλμ. (!) - που ανακάλυψαν στην Ακαδημία του Μονάχου

Το φαινόμενο Καραθεοδωρή

Της ΕΛΠΙΔΑΣ ΠΑΣΑΜΙΧΑΛΗ

Εκατοντάδες χειρόγραφα του παγκοσμίου φήμης Έλληνα μαθηματικού Κωνσταντίνου Καραθεοδωρή ανακάλυψαν στα αρχεία της Ακαδημίας του Μονάχου οι δύο ερευνητές του έργου του, κ.κ. Σάκης Λιπορδέζης και Νίκος Λυγερός. Το πλούσιο αυτό υλικό που πιστοποιεί το εύρος του έργου του Καραθεοδωρή, όπως και την αλληλογραφία του με πολλούς από τους μεγαλύτερους μαθηματικούς του 20ου αιώνα, υπήρχε στην πόλη του Μονάχου, αφού εκεί είχε ζήσει τα τελευταία χρόνια της ζωής μέχρι το θάνατό του στις 2 Φεβρουαρίου 1950. Ανάμεσα στα χειρόγραφα είναι και το τελευταίο γράμμα του στις 24 Ιανουαρίου 1950, οκτώ μέρες πριν το θάνατό του προς τον Ρόζενταλ με επιστημονικό θέμα. Οπως επισημαίνει στον ΕΤ ο κ. Σάκης Λιπορδέζης, μαθηματικός, ειδικός ερευνητής του έργου του:

«Αποτελεί παγκόσμιο φαινόμενο στον κόσμο των μαθηματικών να συγγράφει κανείς μέχρι τα 77 του χρόνια». Οι ερευνητές που προημερών είχαν μεταβεί και στο Ισραήλ προκειμένου να εξετάσουν την αλληλογραφία Καραθεοδωρή - Αϊνστάϊν ασχολούνται με το έργο του σπουδαίου μαθηματικού, προκειμένου να το αναδείξουν στην Ελλάδα, όπου δυστυχώς παραμένει άγνωστο. Οπως τόνισε στον ΕΤ

ο κ. Νίκος Λυγερός, μαθηματικός, καθηγητής στο Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης και Αθηνών, «Το έργο του Καραθεοδωρή ήταν κατ'εξοχήν ερευνητικό και στην Ελλάδα αγνοείται. Έχει ασχοληθεί με τη μηχανική, με τη δυναμική, με τη σχετικότητα, με τη γεωμετρία του Riemann, τη θεωρία μέτρου, τις πιθανότητες. Είμαστε σε μια χώρα που για να αναγνωρισθεί κάποιος πρέπει να φωνάζει. Ο Καραθεοδωρή δεν ήταν έτσι. Ήταν σεμνός».

Οι δύο επιστήμονες μετείχαν της ελληνικής αποστολής υπό τον υφυπουργό Εξωτερικών, κ. Ευριπίδη Στυλιανίδη, στη βαυαρική πρωτεύουσα, ενώ της ανακάλυψης προηγήθηκαν διπλωματικές προετοιμασίες με τις βαυαρικές Αρχές, που συνεργάστηκαν πρόθυμα, διάρκειας τριών εβδομάδων. Οπως τόνισε ο κ. Λυγερός, «Πρόκειται για αρχεία που έχουν γραμμικό μήκος 2,5 χιλιομέτρα. Ανάμεσά τους οι χειρόγραφες εκδοχές των βιβλίων του, πράγμα πολύ σημαντικό, γιατί μας επιτρέπει να δούμε την εξέ-

λιξη της σκέψης του την ώρα που έγραφε». Ανάμεσα στα χειρόγραφα ήταν η μελέτη που είχε κάνει για το Λογισμό των Μεταβολών στα Απαντα του Euler, όπως και για τη συμβολή Jacobi Bernoulli στο ισοπεριμετρικό πρόβλημα. Επίσης, είχε κάνει μια μελέτη για τους κίνους του Παρθενώνα που κανείς δεν είχε επιλύσει ως τότε και απέδειξε ότι η διατομή τους προέρχεται από την τομή κύκλων ακτίνας 5 χιλιομέτρων για τους κίνους μπροστά και 10 χιλιομέτρων για τους πίσω. Στα χειρόγραφα του Μονάχου βρέθηκε το κείμενο με την απόδειξη. Οπως φαίνεται, ένα σημαντικό τμήμα από τα αρχεία της Ακαδημίας είναι «ακατέργαστο». Κατά πάσα πιθανότητα πρόκειται για αρχεία που μαζεύτηκαν αμέσως μετά το θάνατό του και ένα μέρος από αυτά δεν έχει μελετηθεί. Οπως είπε ο κ. Λυγερός, «Υπήρχαν επιστολές που δεν είχαν ανοιχτεί, χωμένες μέσα σε δημοσιεύσεις. Επίσης, υπάρχει η αλληλογραφία Καραθεοδωρή - Σμιτ». Οι δύο ερευνητές έχουν ζητήσει από

την Ακαδημία του Μονάχου αντίγραφα και σε κάποιες περιπτώσεις τα πρωτότυπα των χειρογράφων, προκειμένου να ενταχθούν στα εκθέματα του Μουσείου Καραθεοδωρή στην Κομοτηνή, το οποίο θα εγκαινιασθεί το Σεπτέμβριο.

epasamichali@e-tipos.com

Οι ερευνητές Ν. Λυγερός (αριστερά) και Σ. Λιπορδέζης.